

V torek, četrtek in soboto
izhaja in velja v Mari-
boru brez pošiljanja na
dom za vse leto 8 gl. — K.
za pol leta . . . 4 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 20 . . .

Po pošti:

Za vse leto 10 gl. — K.
za pol leta . . . 5 . . . —
za četrt leta . . . 2 . . . 60 . . .

Vredništvo in opravništvo
je v gospodskih ulicah
(Herrengasse) št. 117.

SLOVENSKI NAROD

Oznaila:

Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje
6 kr., če se natisne 1 krat
5 kr., če se tiska 3krat,
4 kr., če se tiska 3krat-
veče pisemne se plaču-
jejo po prostoru.

Za vsak tisek je plačati
kolek (štampelj) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo,
dopisi naj se blagovoljno
frankujejo.

Št. 91.

V Mariboru 3. novembra 1868.

Tečaj I.

Po deželnih zborih.

III.

V dveh zadnjih člankih smo pod tem naslovom govorili o ljubljanskem in graškem dežel. zboru gledé važnosti njunih letošnjih sej, na koncu drugega obetaje govoriti o goriškem zboru.

Večkrat smo si Slovenci že očitali, da se med seboj premalo poznamo, kakor nas ni tako posebno ogromno veliko. In to je veljalo kolikor toliko bolj o goriških Slovencih, njihovem narodnem napredku in zlasti o goriškem zboru. Pač smo po raznih listih brali sem ter tje dopise o čitalničnih veselicah, ta ali ta dopisnik je zagotavljal, da se naroden duh budi, ta in ta nam je hvalil gg. Winklerja, Črmeta itd. Vendar celotno podoba si je bilo težko napraviti. Pri zadnjih volitvah ni bilo videti prave organizacije, ni bilo slišati o volilnem odboru, ki bi bil volitve v roko vzel in s predudarkom agitiral, kakor je navada in potreba povsod, kjer ustavno življenje vsaj med narodovo inteligencijo čvrsto živi. Edino „Demovina“ je nasvetovala volilcem može, kateri so bili po večem tudi izvoljeni, če se ne motimo.

In ktereга Slovenca ni po zadnjih volitvah veselilo, ko je bral celo po dunajskih listih („Wanderer“, „Zukunft“) da imajo Slovenci v goriškem zboru večino. Kakor od ljubljanske, tako je tudi od te večine vsak pričakoval velicega uspeha za našo narodnost. Ali ostalo je pri pričakovanji noter do današnjega dne.

Predno o tej narodni večini goriškega zbora govorimo, obrnimo se na volilce, na goriško slovensko ljudstvo. Šempaski tabor, in druga vesela znamenja nam pričajo, da je ta ozir mnogo veselejši ter nam upanje daje, da bode v prihodnje ves zbor drugačen, da se bo iz naroda nekaj živejšega in zavednejega življenja tudi v goriško deželno zbornico stočilo. Da bo tako, treba je tistim goriškim izobraženim Slovencem, katerih z nami vred ni sram imeti „vročo kri“ za blagor domovine in naroda, delati in zopet delati.

Veči avstrijski listi so sile malo o tem zboru govorili. Po narodno-političnem delovanji smo (razen treh, ali štirih) goriške Slovence malo znali. Sporočila, ki smo jih dobivali od tam brati, bila so po večem le lokalne važnosti, tako da je marsikter negoriški Slovenec lahko mislil vedi ga Bog, kako so Lahi tam Slovencem pravični, da tako lepo v „slogi“ žive. Kakova je ta pravičnost in na čigav račun vlada ta sloga, to smo izvedili letos po dr. Tonkličjevi interpelaciji in po taboru, to se pravi: zvedeli smo, da so Italijani naši narodnosti taki sovražniki, kakor nam Nemci.

Tedaj kako je ž. „narodno slovensko večino“ v taci okolnostih? Odgovor je žalosten za slovenskega rodoljuba in kratek namreč: te narodne večine, katero smo po omenjenih sporočilih mislili si, ni, in kolikor se je moglo govoriti o njej, ni prava slovenska večina.

Ako škofa, kateri je rojen Kranjec, štejemo med Slovence, sedi 11 Slovencev nasproti 11 Italijanom. Znano je č. bralcem po naših sporočilih iz tega zbora, da se škof letos sej ni udeleževal. Znano je dalje, da so škofje

(zlasti ktere se mi Slovenci imeti veselimo) radi vladni. Ko bi se torej škof, kar ni nemogoče, v narodno-političnih rečeh prisel k Lahom, ktere ima vlada raje kot nas, nasprotuje 12 Italijanov 10 Slovencem.

Deset Slovencev, to je še zmerom lepa manjšina, ki bi mnogo lahko storila. Kaka številna razmera med to in graško slovensko manjšino!! Pa iščimo — tudi z lučjo — pridobitev, ali da previsoko ne sežemo, recimo raje iščimo skušanji kaci pridobitev za razvoj slovenske narodnosti na Goriškem in ne najdemo jih skoro nič razen letošnje dr. Tonkličjeve interpelacije, o kateri pak je eden naših dopisnikov v ondanšnjem dopisu tudi našo misel izrekel, da je namreč preprohlevna in da premalo zahteva.

Slovenski govor se je sile malo čul v tem zboru, kjer „je 11 Slovencev 11 Italijanom nasproti“. Le letos pri odporu je vladni zastopnik nekaj besedi bral in dve interpelaciji ste se brali v slovenskem jeziku. V posvetovanji in nasvetovanji je sramežljivo bival daleč od zbornice proč. V tej zadevi velja izrek Koseskega: „Kdor ne spoštuje se sam, podloga je tujčevi peti“, kdor ne spoštuje z djanjem svojega jezika ni vreden, da je zastopnik svojega naroda in vsi ugovori, ki smo jih na to slišali so puhli. Spoznali so to ljubljanski poslanci in so se letos ravnali potem in za ta delj jih je hvalil gotovo vsak Slovenec.

Vprašanje je, zakaj so ti goriškega zbora Slovenci tako mlačni in čudni Slovenci (to se ve da govorimo o splošnosti ne o enih možeh, ktere izjemamo), da je ljudstvo daleč pred njimi, ki bi imeli vodniki biti? Če hočemo na to vprašanje odgovoriti ni mogoče ogibati se pri največi „objektivnosti“ osebnost narodnih poslancev. Izmed teh slovenskih poslancev so namreč kolikor nam znano štirje c. kr. uradniki, torej odvisni. Ti so gg. Marušič, c. k. profesor (vrednik „Dom.“), Winkler, c. k. okrajni glavar in vitez c. k. reda Franc-Jožefovega, Gorjup in Rosman, oba c. k. uradnika skozi in skozi. V deželi, kjer se ni ustavnost še popolno razvila in vedno na tedanjem ministerstvu visi še nekaj iz stare absolutistične dobe, uradniki ne morejo biti neustrašeni narodovi branilci, kajti že stari Homer je vedel, da je želodec nesramen mož in centrum človekov, ktereга v prvi vrsti noče nihče zanemarjati. Uradnikom se je bati za službo, za kruh svoje družine. Toraj pazite Slovenci! Pod nobenim pogojem ne volite uradnikov, vam in njim na dobro. — Pod Belkredijem je bil med temi štirimi razen Marušiča zlasti delaven za Slovence g. Winkler. On je bil prvi, ki je kot deželni odbornik začel slovenskim občinam dopisovati slovenski in marsikaj se imajo goriški Slovenci njemu zahvaliti. To kaže, da je pošten mož in če zdaj nekako molči, mu kot človeku, zaslužnemu možu in uradniku ne moremo zameriti, — ostanemo pa pri misli, da uradnik, ki ne more biti vseskozi svoboden, naj se ne voli.

Gg. Pagliaruzzi in sežanski župan Polaj, sta po naši sodbi dva moža, kterima se navdušenje za našo reč ne more očitati. Oba sta praktična; kar pa se politike dostaja, nimata določene barve in da si glasujeta po navadi s Slovenci, zdi se nam, da nista ostro ne za ni zoper,

Listek.

Izgubljeni sin.

(Boris Mirán.)

(Iz almanaha „Mladika“, ktereга sta izdala J. Stritar in J. Jurčič, in ki se je ravno te dni v Ljubljani dotiskal.)

Kam pélje te ponočna hoja
Tak' urno, mladi potnik ti?
Iskati si je čas pokoja,
Počiva vse že, kar živi;
Zaprte vse so hišne duri,
Čas polnočnej se bliža uri!

„Skrbán iz daljnega jaz mesta
Noči in dni hitim domú;
Na smrti moja mati zvésta
Zdihuje, kliče me sinú.
Glej, tam na holmu hišo stati,
Tam čaka mene bolna mati“.

Če si pa ti, nič delj ne hodi,
Ustavi se zgubljeni sin!
Bog večni tebi usmiljen bodi,
Njej konec dal je bolečin.
Glej grob med grobi, kjer še trava
Ne rase — tam ti mati spava!

* * *
„O mati, mati, zlata mati!
Glej tu sem tvoj zgubljen otrok!
Oh! ti ne slišiš me jokati.
Grob te zagrnil je globok.
Srcá, ki v mrzlej spi mi jami,
Otrokov jok ga ne predrami!

„Pač zdihovala si po meni,
Stezála blede si roké:
Oj pridi, pridi sin zgubljeni,
Da te pritisnem na srcé!
Bila bi zvér se omečila,
Otroka si zastonj vabila!

„O puste, prazne veselice
Srcé mamile so sinú,
Ko srage ti bledó so lice
Močile smrtnega potú;
Zastonj lasé zdaj rujem 'z glave
In prsi bijem si krvave!

„O da sem tvoje pustil krilo,
Po svetu šel sem mladolét,
Ko srce mi gorkó je bilo
V ljubezni za vesoljni svét!
Golj'fano, trudno, mati moja!
Pri tebi išče zdaj pokoja.“

„Ti ne poznaš, o mati! sveta;
Hinavstvo, laž in srd povsod!
V gorjé vsa zemlja je zakleta,
Zdihuje ves človeški rod.
Da smo rojeni, to nesreča,
To greh, pokora je največa.“

„Ko divjo zvér brat brata goni,
Ljubezni tu domovja ni;
Oh! jokajo se milijóni.
Da eden le se veselí;
Od rojstva vedno pa do groba
Človeka spremlja léga zlóba.“

„Mračí se že, mraz me spreleta,
Domú, domú! tuj mi je svét!
Le ti si dobra, ti si sveta,
Daj, zlata mati, se objét!
Srcé na srce, glavo h glavi,
To bolečine vse ozdravi!“

„Le skozi temne smrti vrata
Do tebe me popelje pót;
Odpusti torej, mati zlata!
Če grešno ločim se od tod.
Sprejmi zgubljenega me sina!
Bog te obvárj, solz dolina!“

Nož v svitu mesečnem zasije —
Iz prsi vre rudeča kri,
Iz srca sinu gorka lije
Do matere, ki v grobu spi.
Česar mu svet ni mogel dati,
Tolažbo, mir mu ti daj, mati!

torej se tako nekako od Slovencev proti sredi nagibljeta. In medio virtus je sicer zlat pregovor, ali za današnje čase menda vendar ni povsod na pravem mestu.

G. Černe je znan iz državnega zbora; ondanšnji naš dopis iz Krasa nam je pač neverjetne reči pravil, da Črne slovenskemu ljudstvu laški govori. Tudi v deželnem zboru se z družimi laški oglašja. Čemu slovenski ne? Če vas Lahji ne umejo, potem bodo vas še prosili, da se ločite in z nami družimi Slovenci zedinite. Zdaj sami ovešate spričala poitalijanenja!

Dr. Tonkli, dr. Abram, dr. Žigon, so možje na kterih naroden značaj se zanašati smemo. Le malo več odvažnosti, energije bi jim privoščili. Tistega dr. Tonklija, ki smo njegov govor, govorjen pri taboru, brali, tistega bi želeli tudi v deželnem zboru.

Pristavljamo, da med Italijani se precej prijazno obnašata Slovenec nasproti grof Pace, deželni glavar in dr. Doljak (Italijan to?) njegov namestnik.

Da goriški Slovenci svojega prvega moža in rodoljuba dr. Lavriča niso v zbor poslali, tega ne umemo in se čudimo. Upamo da bodo prihodnje volitve to in druge napake popravile. Upamo, da bodo prihodnje volitve tudi kar se poslancev tiče odgovarjale razmeri dveh tretjin slovenskega goriškega prebivalstva proti eni tretjini Lahov, upamo, da se bo tačas pridno delalo in dobro izbiralo ter da bo tako dobil zbor drug obraz.

Vse razmere kakor so zdaj pa jasno dokazujejo potrebo zedinjenja Slovencev, za katero se bode gotovo tudi goriški zbor javno potegnil v malo spremenjeni sestavi.

Govori poslancev v deželnih zborih.

Govor poslanca dr. Vošnjaka

v zadevi slovenskih peticij za narodno ravnopravnost in zedinjenje v eno politično celoto (v 25. seja dež. zbora štirskega 6. oktobra t. l.)

Gospoda moja, tudi jaz si bom dovolil nekoliko besedi, da povem, kako so te peticije nastale.

Bilo je leta 1848; takrat je jelo prvokrat narodno gibanje mogočno prodirati; takrat se je slišal najprvo klic: „Najpred narodnost, potem svoboda!“ Za mrtvega so prazni vsi vžitki, kar jih svet ima. Takrat je stopila v imenitnih marcovih dneh v Ljubljani deputacija pred njegovo cesarsko visokost nadvojvoda Ivana; razkrila mu je želje slovenskega naroda rekoč, da se te strinjajo v tem, da se vpelje slovenski jezik v šole in urade in da se združijo vsi Slovenci v eno narodno celoto; ob enem ga je prosila, naj si nadvojvoda prizadeva, da bi vlada te želje spolnila. (Nemir Nemec in zvonec predsednikov.) Ako mi ne more predsednik miru preskrbeti, potem je s svobodno besedo v tej zbornici pri kraji. Deželni glavar: Jaz sem ravno zvonil, prosim govorite naprej. Dr. Vošnjak: Če mi ne pustite govoriti, moram Vaš liberalizem obžalovati. Deželni glavar: Prosim le naprej govorite, saj je že mirno. Ta ideja torej ni nova, rodila se je že leta 1848. Nadvojvoda Ivan je tačas priznal, da bi imelo združenje vseh Slovencev v eno vladno oblastje mnogo koristnega za državo; ali, tako je rekel, kaj bi pač poreklo slovensko prebivalstvo na Štirskem, Kranjskem in Koroškem k tacemu združenju? Ali bi k temu pač privolilo? — Ko bi nadvojvoda Ivan denes še živel, ne bili bi v zadregi za odgovor na to vprašanje. Slovenski narod to izreka v ogromnih ljudskih taborih. Izreka v mnogih adresah, ktere ima visoka zbornica pred seboj, izreka na Koroškem, Kranjskem, Goriškem in Istorskem; od vseh strani odmeva glas: „Zedinimo se!“ Ta klic je od dne do dne krepkeji in vlada se mu bo morala vklanяти, ako hoče narodno ravnopravnost dejansko izvršiti, ako hoče dati slovenskemu ljudstvu sredstva, s kterimi naj bi se izobrazilo.

Želja po zedinjenji je torej naravna! ona ne izvira iz kakovega sanjarskega čutnega nagnjenja, ona je tako praktična, da se jej more protiviti le napačen razum, oslepljenje in sebičnost. To ni umetno zbuzena tirjatev. Naravno čutje, bi rekel, sili evropske narode da se družijo in po narodnosti razvrstevajo. „Slovenec je praktičen!“ Kolikokrat ste nam to tú v zbornici pravili, ko je šlo za zmašene peticije nekterih kmečkih srenj, da bi se vpeljal nemški jezik v šole in urade. Da, gospoda moja, Slovenec je praktičen, in zatorej je s svojim priprostim praktičnim umom sprevidel, da more le zedi-

njenje vseh Slovencev pomagati. Slovenec je praktičen; torej se mora hočeš nočeš vprašati: Kaj je storila ta visoka zbornica za naš narod in njegovo omiko. Zastonj smo prosili za višo gospodarsko učilnico; grajščina Turniš bi bila, kakor se je priznalo, zanjo pripravna, tudi cena bi ne bila tako visoka, da bi je dežela ne mogla zmoči. Tú zidate telovadnico, zidate druga poslopja, in hočete celo milijon goldinarjev na posodo vzeti; teh 100.000 gl. bi bilo torej lahko tudi za gospodarsko učilišče privolili. Vendar niste hoteli zavoda napraviti, dali ste nam le pičlo vinorejsko šolo, tako nekaj polovičarskega, ki ni tič ni miš — učilišče, kjer se najvažnejši nauki kmetijstva ne bodo učili; zavod, na katerem se ne bo žive dni izšolal dober vinorejec, in še na tem učilišči je učilni jezik nemški.

Šest let smo beračili za realno gimnazijo v Ptuiju, dokler smo jo vendar enkrat dobili. Ali in kedaj bomo dobili višo realko za slovensko Štirsko, to vedi Bog in naš vsegamočni deželni odbor! (Smeh.) — Gospoda moja, včeraj Vam je eden govornikov povedal, da mora vsa druga dežela doplačevati za Mariborski okraj. Če je temu res tako, potem vas itak ne bomo mikati, da bi vkup ostali. Pustite nas, da gremo svoja pota s svojim deficitom. (Nemci se krohotaajo.) Mi si bomo že sami vedeli pomagati. Naša dežela je lepa in rodovitna, prebivalstvo je delavno, razumno in Vi bote po ločitvi z lahka v svoj žep pograbili tiste milijone, kar Vam jih je včerajšnji gospod govornik z glavnico in obresti obetal. (Nemci se veselo smejejo.) Interpelacija, katero smo stavili vladi, jasno je razkrila razmerje. Proti njej so se dodale nasprotne adrese in ravno te so, kakor je opomnil moj predgovornik (Herman) ilustracija in dejanski dokaz, da je vse res, kar smo trdili. Ker je po poslovníku prepovedano odgovarjati na to kar se je k interpelaciji odgovorilo, morem se le neposredno obračati do visoke vlade rekoč: Ta odgovor na interpelacijo bo ne le pri vseh Slovencih, ampak tudi pri drugih Slovanih izbudil veliko nevoljo, ter bo pripomogel, da se omaja sistema, ki je le v tem krepka, da Slované zaničuje. . . .

Tujstvo, ki ne pozna potreb našega naroda in nima srca za njegovo trpljenje, v tem trenutku zopet kaže svojo moč in v strahu, da ne bi izgubilo svoje moči, deluje proti narodu, spravlja nasprotne adrese na dan in hoče z njimi dokazati, da so naše misli napačne. Kdor ima za ljudstvo srce in delavno roko, tega ti tuji vsiljenci črté in preganjajo, katero preganjanje se od korsikanskega kravega maščevanje le po tem razločuje, da se narodnjak ne zakolje mahoma, ampak da ga počasi vničujejo spodkopovaje mu njegovo državljansko čast in existenco. Kultura, ktera tako demoralizuje, ktera duši blageja čustva človeškega duha in budi surove strasti, taka kultura se sodi sama, ona se je že obsodila (klici: Res je!). Po tem takem je vendar lahko razumeti, če se konečno zdravi oddelek, jedro naroda, možko vzdigne, pred Vas stopi in tirja, da mu že vendar enkrat izpolnite njegove narodne želje.

Svojo nogo nam za zatilnik stavite, potem pa se čudite, da tako tlačeni od veselja ne skačeno in pojemo. Tujčeva peta nas je dolgo dovolj tlačila, naše ljudstvo je to tlačenje čutilo, se je zdramilo in prišlo do samosvesti. Gospoda moja, ali morebiti mislite, da ne vemo, pri katerem narodu imamo svojo rodovino iskati, da ne znamo šteti, da nas je 80 milijonov, ki slovensko govorimo, slovensko mislimo in čutimo? Še nekoliko desetletij in na mesto ovbožanih kultur bo stopila krepka slovsanka! (Zaničljivo se posmehujejo Nemci.) Svobodo in človečanstvo bo slovsanka kultura podprla. Napredek in slovanstvo, to je eno in isto! (Nemci se glasno posmehujejo.) Tudi Slovan se zaveda svoje narodnosti in se ponaša s tem, da je Slovan.

Narodnostna misel sili evropska ljudstva, da se združijo, Slovenija bo torej prej ali slej nastala. Federalizem, ki edino še more Avstrijo rešiti, (klici: Res je!), razdelil bo Cislajtanijo v 4 skupine; v gališko, česko, nemško z vladnim sedežem na Dunaji in pa v slovensko, ki bo imela svoj sedež v Ljubljani. Ljubljana je naravno središče slovenske dežele, Ljubljana je naravno središče narodovega dušnega gibanja in bo to bolj in bolj postajala, kedar se bodo ondašnji birokraciji njene prave meje odmerile. Koristi takega združenja so tako jasne, da jih pri nas spoznava priprosta kmečka pamet.

Nemška kultura in mi.

(Konec.)

Dan denes vidimo tedaj se dva velikanska kulturna ognjišča stvarjati, namreč germansko v Ameriki in slovensko v izhodni Evropi. V poprej še nikoli obiskanih zemljah se je pojavila kultura. Njene vspehe na teh novih toriščih, njen sad v teh novih domovjih se ne da prerokovati, ali sluti ga moremo, da bo lepši od indijskega, egiptovskega, grškega in rimskega; zakaj sredstva, s kterimi se je začela v teh neizmernih pokrajinah podpirati in razširjati, so zares veličastna. Dva mlada orijaša: svobodne države severnoamerikanske in slovsanka Rusija sta kulturo na pleča vzela, da jo raznašata sebi v slavo in človeštvu v prid po pokrajinah, ki se do zdaj v temi nekulturstva ležale. Severna Amerika in Rusija, to sta dva mlinska kamena, med kterima se bode, kedar bodeta mleti začela, ves drugi svet razmlel. Bodočnost svetne zgodovine stoji na Rusiji ta in na severni Ameriki onkraj oceana, in že zdaj vidimo ta dva orijaša složno enega kraj drugega v svetnih vprašanjih odločevati, in prišli bodo časi, ki niso morebiti več daleč, da bo njun glas povelje za ostali svet. Kakor sta si slavizem in evropski germanizem huda nasprotnika, ker se drug drugega bojita, ravno tako sta si slavizem in amerikiški germanizem naj večja prijatelja in vzajemna podpornika, ker imata iste interese. V Evropi za pravi razvitek germanizma ni bilo nikdar ugodnih časov. Najpoprej se je boril cela stoletja z rimsko hierarhijo, pozneje so ga trideset in sedem-letne krvave vojske zavirale, in zdaj mu rastoči slavizem mirno delovati ne da. Vrh tega pa še dosta institucij iz srednega veka svoje mračne sence v današnjo Nemčijo molé, in vzletu kulturne noge in roke vežejo. Zadnji čas je bil za njo, da je na amerikiških tleh prosteje torišče našla. In res jo tam vidimo v čisto novih podobah se prikazovati, ki vse izbujaajo upanje, da se visoko povzdigne.

Romanski narodi: Španjolci, Francozi in Lahji niso več za svetno kulturo; ta njih nesposobnost se je pokazala v vseh njihovih naselbinah v Ameriki in Aziji, zakaj ne ena se ni veselo razvila, in vse bodo prej ali poznej žrtva kacemu družemu kulturnemu narodu. Njih poklic in delovanje bo zmerom imelo le sekundarno vrednost. V njih kulturi je le še nekaj bliščobe, resnosti malo, in če ima germanska kultura v Evropi svojo kulminacijo že za seboj, se more o romanski kulturi reči, da je že globoko v inklinaciji.

Prečka, ki drži od jadranskega morja do baltiskega, ta je tista os, ki svet na dvoje deli, ki narode na dvojno kulturo loži na germansko proti zapadu, in na slovensko proti izhodu. To je že stara meja. Rimski cesar Honorij jo je prvi začrtal, pa še denes velja. Da se je ta meja s časom premikavala, zdaj na to, zdaj na ono stran, to nima toliko na sebi, glavna proga je zmerom nepremekljivo stala. Ob tej progi je rivanje narodov zmira večje bilo, nego drugod, zakaj tukaj se dva sveta stikata, dve kulturi bijeti. Mi Slovenci in Čehi stražimo na tej progi slovanstvo, in moramo tedaj kot prednje straže slovanstva prvi napade nemške kulture odbijati, in res vsak dan bijemo večje ali manje boje z njo. Bojišča so naši deželni in državni zbor, naše uradnije, naše šole itd.

Avstrija je tako rekoč produkt nemške kulture. Mojstersko sicer to delo ni, ali nemška kultura boljemu ni bila kos. Avstrija je imela nemški kulturi kot ožgan služiti, po katerem bi se bil nemški „drang nach Osten“ razlival tje do črnega morja in morebiti še dalje. Ali ker je ta „drang nach Osten“ nemške kulture nenaraven, kakor smo že gori razložili, se jej je ne-pričakovano hitro po Magjarih pot proti črnemu morju zamašil, in nemški kulturi se je na Lajti in Sotli stoj! zaukazalo. Da se vsaj nekaj tega kulturonosnega organa reši, se je Avstrija na dvoje „litanije“ razdeliti morala. In kar je nemški kulturi v Translajtaniji spodletelo, to hoče vsaj deloma v Cis-

Ločitev, gospoda moja, tudi ni težavna, Slovenja ima prav lepe narodne meje, Spielfeld je severni mejnik, slovanski Trst pa južni. Kar se tiče razdelitve in premoženja, ne more to nobene težave delati. Mi vam radi prepustimo vsa zavodna poslopja, nova in stara, z Graškim gradom vred; Vi pa nam pustite za to Slatino in Dobrnske toplice (Nemci se krotajo in mencajo sem ter tje).

Za tako združenje prosi tudi 102 podanih adres. Ako vam drago, znižujte vrednost teh adres; istina ostane, da je med našim narodom veliko gibanje v tem smislu in ta istina je edino merodajna. In ko bi se tudi to gibanje v adresah ne kazalo; kdo pa zastopa narod? Njegova inteligencija pa narodno časopistvo. Vsa slovenska inteligencija pa se je izrekla za to združenje, vse slovensko časnikaštvo dela že leta in leta v tem smislu. Ideja pa, katero zagovarja vsa inteligencija, vendar ne bo hotela škode svojemu narodu, katerega bi vničevala! Z našo inteligencijo, z našim narodnim časopistvom Vam še enkrat kličem v imenu vsega naroda: Vsi Slovenci se hočemo ločiti, potem pa združiti!

Dopisi.

Iz Ljubljane, 31. oktobra. A. [Izv. dop.] (Mrtva doba; gosp. Guttman in ljubljansko pokopališče.) Navadno imenuje se poletni čas, ko je v življenju raznih društev in zabavnih zavodov po mestih nekako vse bolj mrtvo „saison morte“ ali mrtva doba. Akopram smo prestali tudi mi narodno to dobo in smo že dobro v jeseni, vendar vlada posebno zdaj neka mrtva doba, kajti godi se primerno malo važnega v našem mestu, tako da je dopisnik včasih res v zadregi pisati kaj novega mičnega iz glavnega mesta Slovenije. Ali Vam hočem pisati kaj o nemškem gledišči? Malo bi Vas zanimalo, posebno ker je vrhu vsega še dosti slabo, akoravno oficijelna kritikarja naših dveh nemških dnevnikov večidel v zvezde kujeta to in ono, kar je ali celo slabo ali le srednje umetniške vrednosti. Z „Tagblattom“ se vedno puliti in ruvati tudi se mi ne zdi hvaležno delo, ter bi utegnili enemu ali drugemu čitatelju „Naroda“ že presedati, da bi se vedno podajala tako netečna hrana iz tacega piskra, katerega hvala Bogu ne poznajo od obličja do obličja. Govoriti o domačih zadevah ter grajati to ali ono, kar grajo zasluži spravlja človeka, če je še tako pošten rodoljub, le v sum da je „rogovilež“ in se suče le v osebnostih, zatorej tudi tega nečem za denes storiti. O čem tedaj pisati? Uvodnih člankov vendar ne gre kovati v navadnih dopisih! Ko to premišljam, na enkrat prikaže se kakor „deus ex machina“ gospod Guttman, ki je po razpuščenem mestnem zboru zopet lordmér slovenske metropole. Da je gospod Guttman izvrsten humorist, se ve da le pasiven, to ves svet že ve. Njegova modra djanja in modri izreki zaslužili bi, da se v knjigi zbrani hranijo potomcem, zatorej naj bode zapisan tukaj njegov najnovejši izrek, ki kaže globoko modrost.

Po navadi pojejo že ena leta pevc ljubljanske čitalnice na dan vseh svetih na pokopališču v spomin umrlim narodnjakom nekaj žalostink, med katerimi se nahaja tudi ktera s českimi besedami. Gosp. Guttman je v zavesti svoje mogočnosti letos dal ukaz, da se česke pesmi ne smejo peti „ker na ljubljanskem pokopališču so pokopani le Slovenci ne pa Čehi!“ Strmi o svet, nad to modrostjo! Akoravno smo sicer zvedeli, da je gospod Guttman bolj Slovenec nego mi vsi (ipsissima verba), vendar bi se njemu ne zdelo nič čudnega, če bi se samo nemško pelo, akopram menda Nemcev še toliko ni tam pokopanih ko Čehov. Naj omenim le enega slavnega Čeha, ki počiva na našem pokopališču, katerega pozna svet, ta je slavni Ressel, od katerega je dokazano, da je bil v kljub ponemčemu imenu českega rodu. In edini ta slavni mož zaluzil bi, da celó nemška (!) filharmonična družba pod vodstvom svojega českega pevovodja zapoje česko žalostinko!

Iz Kanala na Primorskem [Izv. dop.] (Čitalnica.) V nedeljo 25. tega meseca je napravila kanalska čitalnica veliko besedo v spomin ranjega Val. Staniča. Počastil jo je bil s svojo nazočnostjo g. dr. Lavrič, prvosednik šempaskega tabora in oče oziroma boter vseh čitalnic na Goriskem. Solkanci so bili prišli s svojimi pevc.

lajtanijsi si nadomestiti, in da bi svoj kulturnosni poklic tudi zakonito opravdati mogla, storila si germanizatorno decembersko ustavo. Kar je učitelj za poedinega človeka, to bi morala država biti za celi narod. Ali se je pa Avstrija po decemberski ustavi tako osnovala, da bo mogla izpolnovati poklic učiteljstva za vse svoje narode? Ker se cislajtanska ustava kritikovati ne sme, postavimo s tem vprašanjem samo veliko?! Dolžnost vsake, posebno pa še ustavne vlade je, da po zakonodalnem potu pribavi vsa mogoča kulturna sredstva, da se po teh sredstvih spéce v narodih kulturne sposobnosti obude, in tako država iz kulture svojih narodov svojo moč zajemati more. Ktera kulturna sredstva so se pa v Avstriji za obudjenje kulturnih v slovanskih njenih narodih spécih sposobnostih pribavila in v delajoče življenje postavila? In! ali je za Avstrijo to večja moč, če kulturo svojih slovanskih narodov zadržuje, kakor če jo z vsemi mogočimi sredstvi pospešuje in vzdiguje? Če bi na ta vprašanja odgovorili, očitalo bi se nam da proti osnovnim postavam agitiramo, zatorej postavimo za ta vprašanja samo velika vprašalna znamenja. Prvi in glavni namen države je zaštilo in bramba prava. Rottek pravi, da noben kazneni zakonik ni v stanu prav tako štititi in braniti, kakor tisto poštovanje prava, ki se človeku po izobraženosti po kulturi v srce vcepi. Če tedaj država svoj namen: zaščito in brambo prava doseči hoče, mora logično tudi sredstva za ta cilj in konec hoteti. In kako je v tem pogledu v Avstriji? Le kar hitro veliko vprašalno znamenje naredimo! — Pa če ima nemška kultura to svojstvo v sebi, da po njej kultiviran človek pravice spoštuje, potem bi morali vsi naši po nemški izobraženi nasprotniki, tudi naše narodne pravice spoštovati, pa jih ne spoštujejo. Iz tega pa logično to sklepamo, da nemška kultura nima tistega zlatega svojstva v sebi, da bi tuje pravice spoštovala. Mazzini je enkrat rekel, da si narodi niso nikdar nepravilni, ali je res! Tukaj naj se berejo zapisniki zad-

Dvorana, katero je gostilničar „pri zlatem levu“ v starem taborjevem stolpu čitalnici napravil, bila je prav okusno okinčana, okrog in okrog z grbi slov. dežel s primernimi napisi obdana. Na desni glediščnega odra v senci krasne čitalnične zastave slonela je na kamnatem stebri zeleno ovenčana podoba slavnega kanalskega rojaka Staniča.

Gospoda kanalska ni bila ravno v obilnem številu zastopana; pri vsem tem je bila pa dvorana premajhna, ker kmetje, katerim je bil ran. Stanič poseben dobrotnik in prijatelj, so iz vseh bližnjih vasi prihiteli, da bi njegov spomin v čitalnici praznovali. Gotovo jih je stalo več ko sto pred durimi in pred hišo.

Predsednik prečast. gosp. podružnik Jan. Volf je v lepi, prostemu ljudstvu razumljivi besedi povedal nekoliko iz Staničevega življenja in posebno povdarjal njegove zasluge za Kanal — in celo Kanalsko faro. Da je zapustil kapital, iz katerega obresti se kupuje še dandenes Kanalskim in Ročinskim ubogim učencem vsa šolska priprava, papir, peresa, črnilo itd.; da je ustanovil štipendije za revne učence iz Kanalske fare; da je bil prvi v naših krajih, kateri je sprevidel neumnost nemškega podučevanja v kmečkih šolah, da je zaradi pomanjkanja pripravnih bukev sam z lastno roko slovenske bukve tiskal; da je tudi on prvi v naših krajih slovensko petje posvetno in cerkveno vpeljal, in ker ni bilo še tedaj slovenskih cerkv. pesmi, jih je sam iz latinskega prestavljal, posvetne je pa on prav lepo in po domače sestavljal.

Stanič pa ni skrbel le za duševni blagor, — bil je vseskozi praktičen mož, in bilo mu je tedaj pri srečju tudi materialno blagostanje domačega ljudstva. Spoznal je, da Ročinska dolina ima posebno ugodne lege in dobrih tal za sadjerejo, in začel je sam z lastno roko žlahtno drevje saditi in cepiti in ljudem sam vse na tanko kazati; tega se stari ljudje že dobro spominjajo. Pred Staničem se niso Ročinci kar nič s sadjerejo pečali — sedaj je Ročinska dolina lep sadjapoln vrt, iz katerega se vsako leto prav veliko žlahtnega sadja v Gorico, Trst in druge kraje izvaža — Ročincem pa dohajajo za-nj prav lepi denarci. Tudi pozneje ko je zaradi posebnih zaslug kanonik postal — se ni Stanič zaradi tega nikakor prevzel. Kedar je od cerkvene službe domu prišel, slekel je rudečo svilnato obleko, snel zlato verižico s križem, — ter si obul debele škornje, zavihal rokava in se poprijel s sekuro, kladivom, matiko ali kakoršnim si bodi orodjem v roki pridno kmečkega dela, kateremu je bil privajen od mladih nog — in s katerim je čestil do zadnjih svojih let kmečki stan. — Da imamo lep zidan most iz rezanega kamenja v Kanalu, tudi to zahvaljujemo večidel Staniču. Bilo je hudo leto za Kanal in celo dolino — pridelki tako pičili, da je nastala velika lakota. Kaj stori Stanič?

Sestavi prošnjo za kako pripomoč ali pa za delo, da si more revno ljudstvo kaj zaslužiti, — ter jo poda ranjemcu cesarju Francu. In glejte, kmalu pride odgovor, naj se zida most čez Sočo. Z delom, ki se je koj pričelo, je bilo ljudstvu pomagano; — Kanalcem pa je ostal v mestu lep, veččen spomin na izvrstnega rojaka Staniča.

Najimenitniše delo Staničevo, največa njegova zasluga za človeštvo — je pa zavod gluhonemov v Gorici. Govornik prav živo popisuje, koliko si je Stanič prizadel, koliko je sam z lastnim delom in iz lastnega žepa žrtvoval, da se je ta tako potrebna dobrodejna naprava ustanovila. — Sedaj je v njej preskrbljeno za kakih 60—80 takih revežev, ki se tu učé brati, pisati, krščanskega nauka, ki se tudi vadijo v raznih rokodelskih in kmetijskih delih, da se po tem takem lahko preživé.

Kar je čast. govornik med vse to podučnega upletel, kar je zlasti o naših kmečkih šolah in o podučevanju v slovenskem jeziku govoril, moralo je vsakterega jako zanimati. Poslušalci — menim posebno kmečke poslušalce — so ga tudi prav pazljivo poslušali in dobro razumeli; prav pogostoma so mu v besedo segali in „dobro“ klicali — h konci pa veselo ploskali, da je bilo le kaj!

Po govoru vrstilo se je petje in deklamacije, in kar se nam je posebno dopadlo je to, da so se tudi zale Kanalka, ne samo deklamacij ampak tudi petja vdeleževale. Prav primerna je bila deklamacija: „Vesela pa-

njega zasedanja štajerskega deželnega zbora. Nemški politikarji tega ne morejo umeti, da smo mi Slovani nasprotniki decemberske ustave! Mi decembersko ustavo kot tako ne perhoreseiramo, mi se le zato ne moremo ž njo sprijazniti, ker jo nemška vladajoča stranka hoče rabiti proti naši kulturi, in jo tudi dejansko rabi. Pa pustimo decembersko ustavo, stvar je preopolzka, samo to še izrecimo, da sonaši nazori o državi kot kulturnem sredstvu zelo različni od nemških nazorov. Kolika je ta razlika, to se je pokazalo na letošnjem mirovnem shodu v Zürichu, na katerem se Bakunin, kot zastopnik slovanstva v nobenem društvenem vprašanju ni slagal z nazori, ktere so zapadnjaci, posebno Nemci razvijali. Tukaj bi bilo mesto, da bi o slovenski občini, kot podlagi države, in sploh o slovanskih socialnih vprašanjih govorili, pa ker so to predmeti, ki segajo že čez meje naslova, pod katerim pišemo; pustimo jih za zdaj na strani. Našla se bo pozneje še prilika o tem govoriti.

Nemškim kulturnoscem pa k koncu enkrat za vsakokrat povemo, da nas ni volja, njih obležano robo za predrago ceno kupovati. Nemška kultura je lokalna, slovanska bo svetovna, nemška kultura ima svojo delavnost, svojo zgodovino za seboj, slovansko jo ima pred seboj. Mi hočemo raje ostati živi udje tistega naroda, kateremu se bodočnost, kateremu se svet odpira, nego se ponemčiti, in tako postati bastardati tujega naroda. V vesoljem slovanstvu živi ideja o svetovni misiji slovanstva. Avskultirajte naša srca, in vsak njihov udarec vam bo glasno to idejo razodeval. In ta ideja je tisti neusahljivi vir, iz katerega zajemamo vztrajnost v našem boju proti kulturi.

V Zagrebu.

starica" Staničeva in mlada deklamatorica se je ž-njo kaj dobro obnesla.

Pri tej priliki smo v prvo videli predstavljati veselo igro „Prepir o ženitvi“ (sestavil prečast. gosp. J. Grabrijan dekan Ipavski). Igra je kaj šaljiva in posebno pristova prostemu ljudstvu. Vsi so se prav dobro obnašali, — oče Martin pa „non plus ultra“. Primarua! kaj tacega si ne more nihče od prostega kmečkoga kovača pričakovati.

Po besedi so se nam pregnile mize, in jeli smo si pri dobri večerji prav po bratovsko drug drugemu napijati — spominjati se pa tudi vseh znanih slovenskih rodoljubov in veljakov. Gospod boter Lavrič se je tudi med večerjo večkrat oglašil — mi pa smo ga zvesto poslušali, ter sprejemali v naša poštena slovenska srca seme domoljubja in vdanosti do naše obéne majke Slave — ktero je, kakor povsod pri enakih prilikah, tudi pri nas tako bogato trosil. — Med napitnicami se je veselo petje po dvorani razlegalo. Peli so Kanalski in Solkanski pevci.

Prav dobro je opazil dr. Lavrič, da ne bo dolgo, ko se bo smel imenovati Kanal „pravo slovensko gnezdo“, jaz pa pristavim: Pazite na tiste tri ali štiri laške kukavice, ki se že šopirijo po Kanalu, da vam ne zaležejo tujih jajc v to Vaše pošteno slovensko gnezdo!

V Pragi, 31. oktobra. [Izv. dop.] „Izjemne stvari“ ki so se v Pragi in sploh na Českem godile so me toliko motile, da Vam nisem mogel dolgo časa pisati. „Izjemne“ so pač, ako jih človek poizvede iz dunajskih oficioznih listov, katerim so bili dogodki tako pamet razbegali, da so pripovedovali, kar tu nihče ni vedel. Ako človek zmerom tukaj živi in pozna vir, iz katerega izhajajo te reči, se mu ne bodo „izjemne“ zdele na nobeno stran, ker vidi kako se dela z narodom našim in njegovimi pravicami: Tlačenje naroda, njegovih pravic, nikakor pa ne narodni časopisi, kakor dunajski oficiozi pišejo, je krivo, da so se vrstile demonstracije drugo za drugo. Demonstracije pa niso bile napravljene od olikanih ljudi, ampak od ljudi, ki niso toliko izobraženi, da bi premislili nasledke svojega ravnanja. In tudi ti ljudje bi ne bili tako postopali kakor so, že vsled slovanske potepušljivosti ne, ako bi si ne bila prizadevala protivna stranka iz vseh moči dražiti ljudstvo. „Policija“ je bil krik nasprotne klike, in policijo smo dobili, ali delal se je račun brez krčmarja.

Vojaške čete ki hodijo po mestu nimajo opravka drugega kakor hladiti se in ozebat po ulicah in cestah. Ljudstvo je mirno in tiho, časopisi trdi, ker nobeden izhajati ne sme. Malo kje se govori o izjemnem stanu; upam toraj da se kmalo predrugati.

Vi Slovenci ste srečnejši od nas, Vam so dovoljeni tabori, pri nas pa se še pravniško društvo ne sme posvetovati. Kako naš g. Koller na to prepoved pride, naj nam razjasni, kdor zna, gotovo je prav izjemna.

Kakor Vam je znano, nimamo že nekaj časa nič českih časopisov. Dolgo ne bomo brez njih, ker že prvega listopada bo jel v dr. Gregrovi tiskarni izhajati mesto „Nar. Nov.“ novi dnevnik: „Naše Listi“, in mesto „Nar. Pokroka“ bode izhajal v Chrudimu dnevnik „Koruna“, in sicer v tiskarni Stanislava Pispisil-a.

Politični razgled.

O zadevah tržaških Slovencev piše goriška „Dom.“ „Znano je že davno in od meseca julija sem tudi slepecem očitno, kam neka stranka v Trstu meri; okoličani dobro vedo, kakšna bi bila njihova osoda, ko bi šlo predrzno tem ljudem vse po godu. Gnezdo te stranke pa je v mestnem starešinstvu in municipiji. Ta mestna gosposka je med družim vse učiteljske službe v mestnih in okoličnih šolah na novo razpisala z namenom odpraviti najpoprej vse duhovne, ki so bili dosihmal vodje, in potle vse tiste učitelje, kateri ne znajo ali nočejo vode na municipijev malin napeljavati. V mestu se jim je izšlo vse po sreči. Nekaj časa pozneje so poskusili svojo prekanjeno taktiko tudi v njim podložni okolici. Postavili so po vseh slovenskih vaseh večidel nove učitelje, sicer Slovence po rodu, pa sploh take, o katerih je lahko prerokovati, da jim bo bolj mar, da se prikupijo laškim gospodom starešinam, nego da bi slovenščino gojili. Povrh tega so novomenovanim učiteljem naložili dolžnost, da se morajo v dveh letih preskušnji iz italijansčine podvreči. Da jih ni nič sram, svoje namere zakrivati, pokazalo se je o tej priliki iz tega, da so odstavili vse tiste poprejšnje učitelje, kateri so sloveli kot slovensko-narodni. Vrednika „Primorčevega“ g. Piano-a, učitelja pri sv. Ivanu, so neki brez pokojnine odstavili.

Slovencem okoličnim, kateri zlasti od julija sem na vsako stopinjo Lahov pazijo, da se škode obvarujejo, se je zdelo to enmalo preveč: začeli so se tej pogubljivi naredbi vstavljeni. Oni protestujejo zoper vsiljene učitelje in so sklenili, da ne bodo pošiljali svojih otrok k njim v šolo. Ker pa brez šole biti ne morejo in nočejo, bili bi prisiljeni družim učiteljev iskati, pa jih tudi plačevati; in ker od mestnega municipija poslani učitelji tudi orglati ne znajo, morale bi občine si tudi še orglavce posebej najemati. To bi bili stroški, ki bi jih imeli povrh navadnih davkov, ki jih v mestno durnarico plačujejo. Zatorej so poprej deželni poslanci, 22. t. m. pa tudi vsi okolični župani napravili očitbo in prošnjo na visoko c. k. namestništvo, v kateri — razloživši svoj stan in namere mestne gosposke — prosijo, naj bi vlada jih varovala in sklepa mestnega starešinstva ne potrdila, ampak vse pustila, kakor je, dokler se okolični zastopniki v tej stvari določno ne oglašé.

„Wien. Zeitg.“ je razglasila cesarjevo pismo, katero sklicuje delegacije na 12. dan novembra v Pešto.

Po dolgem odlašnji je imela gosposka zbornica 31. okt. svojo prvo sejo. Gospodov se je bilo prav malo sešlo, škofov celo ni bilo. Prva seja ni imela nič posebnega, razen tega, da se je vitez Šmerling odpovedal svojemu poslu kot delegat, češ, da ima na Dunaji že preveč opravila. Gosp. vitez Šmerling naj nam ne zameri: prišla nam je pri njegovi odpovedi na misel pravlica o podganah, katerim se pripisuje toliko sodb, da same zapu-

sté ladijo, predno se potopi. Pravijo, da se jih bo odpovedalo še več že v prihodnji seji. Vso sejo skoraj so se oznanjevale opravilne zadeve, tudi se je volilo nekoliko udov v razne odbore, in se je spremenil dosednji poslovnik po nasvetu ustavnega odbora.

Ustavni odbor je potrdil odsekov nasvete glede potrjenja izjemnega stanja na Českem. Groholski je naznanil poseben nasvet.

Avstrija in Prusija ste pripoznali začasno vlado na Španjskem. Pravosodno ministerstvo je zaukazalo, da se morajo politični obsojenci vikati, in da se jim sme na njihove stroške dajati bolja hrana. Lepo se je moralo dozdat s temi ljudmi ravnati, da je bilo treba tacega zaukaza!

„Erkf. Ztg.“ piše o avstrijskem vojnem proračunu: Brez stroškov za cis- in translatjansko deželno brambo bomo dobili stalen vojaški proračun, ki bo tirjal najmanj 80 milj. gld. „Zastopnik“ dr. Giskra in tovariši so poprej obetali ljudstvu, da bo zadostovalo za to stvar 65 milj., s katerimi se da napraviti prav častna vojska, ako je le trdna volja. Ko pa postane človek gospod minister, potem postane tudi „previden“, praktičen in državljansk“. Dá, ko bi teh praktikarjev — večih in manjih — ne bilo!

Ko je Beust tirjal svojih 800.000 vojakov, pravil je, da bi bilo to število miru na korist. Beustov govor se zdaj po časniki zelo pretresuje, a nekteri nahajajo v njem vse prej ko poročtvo miru. „Schles. Ztg.“ naravnost trdi, da je zahtevana vojska toliko, kalikoršne od ljudskega preseljevanja ni imela nobena država in primerja prihodnjo avstrijsko armado z Kserksevo vojsko.

Poljski veljaki, ki so bili šli v Pešto delat za svoj program, po „Gaz. Nar.“ tam niso dobili preveč obljub. Ogri se boje Poljakov češ da so preveč federalisti!

Ogerskih ministrov pride nekoliko na Dunaj, da se bodo tú posvetovali o proračunu in o rudečevplatični knjigi, ki se ima delegacijam predložiti.

Ogerski listi se boje vojske z — Romunsko, katero bi dakako podpirala — Rusija. Na Dunaj se brzojavlja iz Pešte: Vlada bo odposlala, kakor se čuje, kraljevega komisarja, ki bo imel preiskati prepire zaradi mej med Erdeljsko in Romunsko.

Po „Wand.“ poročilih iz Srbije je položil bolgarski uporni vodja Hadži Dimitrije svojo četo blizu 100 mož v največi in najbogatejši bolgarski samostan Rilje. Samostan je eden najtrdnjših gradov in tako postavljen, da se mu ni mogoče bližati. Dimitrije ga je še z okopi utrdil. V samostanu je zdaj okoli 180 duhovnikov — znamenje, da je duhovstvo na strani upornikov. Čez zimo ostane Dimitrije v samostanu, na spomlad pa bo zopet jel Turke nadlegovati. — V Bosni gospodari Osman Paša z največo krutnostjo in porta mu je poslala „ostrega“ generala Esada Pašo, ki ga ima podpirati v njegovem „turškem“ početju.

Španjska vlada bo ustavodejnemu zboru nasvetovala, naj bi se ondašnja armada znižala za 25.000 vojakov. Svobodni deželi ni treba bajonetov in onih, ki jih „mirno“ nosijo!

Razne stvari.

* Iz Žitaj pri Rogatcu se nam je naznanilo, da so pri Šent-Jurju pod donaško goro našli na neki cesti zakopano mrtvaško trugo ali kostinjak (sarkofag), iz tamošnjega brusnega kamena kaj lično izdelan, s pokrovom vred.

Nek pastirček je bil ta srečni najditelj, ki nabiraje po cesti plošice za stavbo svoje hišice, kakor je že otročja in pastirska navada, na enkrat zagleda blizo sebe lepo in veliko ploščo iz zemlje moleti. Skusi jo vzdigniti pa se mu ne da. Potem prične po njej tleči; odkrhne krajec in groza ga prešine, ko luknjo zapazi polno mrtvaških kosti.

Prestrašen leti domu svojim ljudem povedat, kaj je našel. Hitro se zbero moški in gredo z drogi skrinjo mrtvaško vzdigavat. Ko jo z velikim trudom na svetlo spravijo, zapazijo mnogo jim neznanih števil in zglojenih črk, iz katerih ni bilo mogoče prav posneti, kaj da pomenijo. Ker je ta najdba zelo važna, bi bilo vredno se za njo potegniti. Priobčujemo toraj to, zlasti v preiskavo glasovitemu starinoslovcu, gospodu Trstenjaku.

* (K „mirnemu“ popisu šempaskega tabora), kakoršen se je izljubil onemu slovenskemu listu, ki kakor Samson z oslovo kostjo na Filiistejce vdriha z „dvema besedama na levo in desno“ po svojih mlajših tovariših, moramo po pismu obče znanega, innogo zaslužnega in cenjenega primorskega Slovenca pristaviti sledeče stavke, a ne da bi izlivali svoj žolč, ampak da storimo svojo „obligatno dolžnost“, ki nam nalaga, da svetu razkrijemo resnico, naj tudi koga na desni ali levi zaboli. Omenjeni rodoljub, ki ni niti „oštir“ niti „poštar“, niti kak „zasleduh“, nam piše: „Prosim Vas, naznanite še pri priliki, da je g. Miroslav Vilhar prvi podpisal Pivški dopis taboru na čast; da ga pri taboru ni bilo, ker je doma bolan ležal. Kmetom je naj bolj dopadal dr. Vošnjak in vsi smo prav hvaležni in veseli, da je prišel k nam. Koristil je s svojim govorom prav veliko. Nekteri so mislili, da ne bodo Štajarca razumeli; zdaj pa se vsak veseli, da Štajarci tako govoré kakor mi. On je domače govoril in kmetje pravijo: „Štajarec je naš govornik!“ Prikupil se jim je na vso moč in razjasnil prevažno vprašanje slovanskega zedinjenja. Kar je dr. Vošnjak govoril ozedinjenji, prvi mah je zares zedinilo naša srca s Štajarci in ko bi bil govoril tudi še kak Korošec, kak Kranjec in še kak Istrijan, tekoj bi bili zvezo storili na odru vprico vsega ljudstva“. Kar še desnoletni častnik beseduje o taborski teoriji, zavračamo ga z njegovimi besedami: Worte, nichts als Worte! Dajte Kranjcem tabor, potem bomo govorili dalje, med tem pa si bomo prizadevali naučiti se „objektivnosti“ in „praktičnosti“, ktera je našim „prijateljem“ že tolikokrat — spodletela!